

Костильова Катерина Юрївна,
здобувач вищої освіти навчально-
наукового інституту поліцейської
діяльності Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
доцент кафедри теорії, історії
та філософії права Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
філософських наук, доцент **Носенко**
Олександр Володимирович

СИМВОЛИ ДЕРЖАВНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Проблема формування професійної культури поліцейського в сучасній Україні набуває особливої актуальності в контексті російсько-української війни та процесів націєтворення. Як слушно зазначають дослідники, «національно-патріотичне виховання військовослужбовців – це системна і цілеспрямована діяльність» [1, с. 19], однак цей принцип, вважаємо, має поширюватися й на працівників правоохоронних органів. Поліцейський є не лише представником державної влади, але й носієм національної ідентичності, а отже, знання історії української державності та шанобливе ставлення до державних символів є невід’ємною складовою його професійної культури.

Варто погодитися з думкою, що «державні (національні) символи є важливим елементом формування національної та громадянської ідентичності країни і її громадян» [2, с. 9]. Вони відображають багату історію, традиції, національний дух та суспільний устрій, а тому є тими стрижнями, що об’єднують людей у єдину спільноту. Для поліцейського, який щоденно взаємодіє з громадянами, усвідомлення ціннісної основи державних символів стає фундаментом його службової поведінки.

З нашої точки зору, державні символи України – Герб, Прапор, Гімн – є не просто офіційними атрибутами, а «концептуальними репрезентаціями певної національної спільноти» [2, с. 9]. Вони втілюють споконвічне прагнення українського народу до волі, соборності та гідності. Як зазначається у дослідженнях, «кожний національний символ наповнений унікальним історичним і суспільним змістом, утверджує

автентичність нації і її єдність з державою, закріплює територіальну цілісність держави» [2, с. 10].

У контексті професійної культури поліцейського ці символи набувають особливого значення. По-перше, вони нагадують про верховенство права та закону, які поліцейський покликаний захищати. По-друге, вони слугують маркерами національної ідентичності, формуючи у працівника поліції відчуття приналежності до української нації та відповідальності за її долю. Не випадково у військовій сфері одним із основних принципів виховної роботи є «органічне поєднання у виховному процесі національних, історичних та культурних традицій з почуттям нового» [1, с. 20].

Державний Герб України – тризуб, який є «головним елементом великого герба України» символізує тяглість державної традиції від часів Київської Русі до сьогодення. Для поліцейського цей знак є нагадуванням про необхідність берегти державний суверенітет та територіальну цілісність, захищати правопорядок як основу існування нації.

Як свідчить аналіз законодавчих та нормативних актів, професійна культура поліцейського ґрунтується насамперед на дотриманні принципів верховенства права, дотримання прав та свобод людини, законності, відкритості і прозорості та ін. [4]. Згідно цих правових вимог почуття справедливості, гуманність, відповідальність, неупередженість стали визначальними якостями для суспільної оцінки діяльності Національної поліції.

Наказ МВС України № 230 від 9 квітня 2024 року, який встановлює правила етичної та доброчесної поведінки працівників Міністерства внутрішніх справ України [5] доповнює вище зазначений перелік якостей принципом патріотизму та шанобливим ставленням до державної символіки. Адже саме через символи державності відбувається формування «високої національно-історичної свідомості та патріотизму, вірності Батьківщині» [1, с. 19]. Поліцейський, який розуміє глибинний зміст національних символів, здатен бути не лише охоронцем правопорядку, але й моральним авторитетом для громади.

Варто зауважити, що в умовах війни «формування національно-історичної свідомості та патріотизму військовослужбовців супроводжується змінами законодавчої бази, оновленням військової символіки та обрядів на основі національної історичної спадщини» [1, с. 21]. Аналогічні процеси відбуваються і в системі Національної поліції. Зміна радянської символіки на національну, впровадження нових ритуалів (зокрема, вітання «Слава Україні! – Героям слава!») сприяють утворенню української

національної ідентичності серед працівників поліції. «Державні (національні) символи закладають певну матрицю поведінки. Вони соціально зумовлені, символізують нескореність і єдність усього українського народу, тому і становлять ціннісну основу формування зростаючої особистості національної та громадянської ідентичності» [2, с. 8]. Цю тезу, на нашу думку, можна повною мірою застосувати і до формування професійної культури поліцейського.

Професійна культура правоохоронця – це не лише сукупність професійних знань та навичок, але й система ціннісних орієнтацій, серед яких чільне місце посідають патріотизм, національна гідність та громадянська солідарність. «Війна та соціальні потрясіння активізують національну самосвідомість, трансформують її у форму опору та збереження цінностей» [3, с. 119]. Для поліцейського, який щодня стикається з викликами воєнного часу, ця трансформація є необхідною умовою професійної самореалізації.

З нашої точки зору, важливим аспектом професійної культури є також здатність поліцейського до саморефлексії та критичного осмислення власних дій крізь призму національних цінностей. Як стверджує герменевтична традиція, «саморозуміння людини має бути опосередкованим через витлумачення та критику знаків “Я”, розсіяних у світі» [3, с. 200]. Державні символи виступають такими знаками, що допомагають поліцейському усвідомити своє місце в системі «держава – суспільство – громадянин».

Підсумовуючи, зазначимо, що знання історії української державності та національної символіки є важливою складовою професійної культури поліцейського. Державні символи – Герб, Прапор, Гімн – виконують не лише репрезентативну, але й світоглядну функцію, формуючи у працівника поліції національно-історичну свідомість, почуття відповідальності за долю держави та готовність захищати її інтереси.

Професійна етика поліцейського, закріплена у відповідних нормативних актах, має органічно поєднувати загальнолюдські моральні принципи з національними цінностями. Саме таке поєднання, на нашу думку, здатне забезпечити високий рівень довіри громадян до поліції та ефективне виконання нею своїх функцій навіть у найскладніших умовах сьогодення.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо вивчення особливостей формування національно-патріотичної свідомості поліцейських у системі професійної освіти, а також аналіз впливу державної символіки на психологічну стійкість правоохоронців в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Чупрінова Н. Знання історії української державності та національної символіки – важлива складова формування національно-історичної свідомості та патріотизму військовослужбовців. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 66. Т. 3. С. 17–22.

2. Ящук І. Ціннісна основа державних (національних) символів у формуванні в зростаючої особистості української національної та громадянської ідентичності. *Молодь і ринок*. 2025. № 4. С. 7–12.

3. Заїчко В.В. Національна ідентичність у контексті війни: герменевтичний аналіз символів, мови та пам'яті. *Культурологічний альманах*. 2024. № 4. С. 45–52.

4. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>.

5. Про затвердження Правил етичної та доброчесної поведінки працівників Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 09.04.2024 № 230. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0596-24#Text>

Кригін Євген Володимирович,

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

професор кафедри теорії, історії та філософії права Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент

Дорошук Ніна Олександрівна

КОЛАБОРАЦІОНІЗМ: ІСТОРИЧНІ ПРИКЛАДИ ТА СУЧАСНА ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Колабораціонізм – це не просто юридичний термін. Це свідомий вибір людини співпрацювати з ворогом на шкоду власній державі. У науковій літературі його визначають як форму поведінки, що охоплює політичну, військову, економічну або інформаційну взаємодію з агресором, яка підриває суверенітет країни [1, с. 47]. Визначальною ознакою колабораціонізму є його добровільний характер, оскільки особа усвідомлює зміст і можливі